• శ్రీరయ

— మిథునం —

• శ్రీరమణ •

అప్పటికే పొద్దువాటారింది. పెరట్లో ఎండేసిన సరుగుడు పేళ్లు ఓ మూల పొందికగా పేర్చి తడవకుండా తాటాకులు కప్పి, మిగిలిన చితుకులు ఏరుతూ వంగి లేచి ఆయాసపడుతోంది బుచ్చిలక్ష్మి.

ఆమెను వెతుక్కుంటూ దగ్గరగా వచ్చి వెనక చేతులు కట్టుకుని అంతా కాసేపు ఆసక్తిగా గమనించి— 'ఏం చేస్తావే ఇన్నికట్టెలూ...?' అన్నాడు అప్పదాసు దీర్ఘాలు తీస్తూ.

ఆవిడ చురుక్కున ఒక చూపు చూసి 'రేపు నువ్వు హరీ అంటే చితిపేర్చడానికి కావద్దూ...' అన్నది అదే శృతిలో దీర్ఘం తీస్తూ—

ఆయన ఏ మాత్రం చలించకపోగా ఫెళఫెళా నవ్వి— 'హాసినీ దుంప తెగా— నీకెంత ముందుచూపే ముసలిఘటమా...' అని అటుగా వెళ్తున్న నన్ను పిలిచి 'చూశావురా మీ అత్తయ్య పాతివ్రత్యం! సతీ సహగమనానికి సిద్ధమవుతోంది వెర్రిమొహంది— లేకపోతే యీ ఒక్క కట్టెకి యిన్ని కట్టెలు కావాలిట్రా...' అన్నాడు తెరలు తెరలుగా నవ్వుతూ. ఆ మాటకూ నాకూ నవ్వొచ్చింది. ఆవిడ పటపటా లేని పళ్ళు కొరకబోయి పెదాలతో నాలిక్కరుచుకుంది. ఖోపంగా మెటికలు విరిచి అవీ కటకటమనకపోతే ఉక్రోషం ఆవుకోలేక 'అబ్బో! సరసాలకేం తక్కువలేదు బోడి చమత్కారాలకి మాత్రం లోటు లేదు... ఒక నగనా... ఒక నట్రనా— కాపరానికొచ్చి అరవయ్యేళ్ళు అయింది. ఒక ముచ్చటా అచ్చటా— ఒక రొచ్చారనా ఒకరు పోయారనా— ఒక తీర్థమా— ఒక శార్ధమా' – ఆవిడ స్వరం గమకం తగ్గి గద్గదమైంది.

మామయ్య నవ్వు కట్టేసి ఒక్క అడుగు వెనక్కి వేశాడు.

'అసలు నాతలరాత ఇలా అఘోరించింది గాని ఆ దాక్షారం సమ్మంధమే కుదిరితే ఆరు జతల గాజులు, చంద్రహారం పెడతామన్నారు. కాణీ కట్నం వద్దన్నారు... దేనికైనా పెట్టి పుట్టి వుండాలి. ఇప్పుడేవనుకుని ఏం లాభం—'

అత్తయ్య 'దాక్షారం' అని మొదలుపెట్టగానే మామయ్య వెనక్కి తిరిగి ఎడంబుజం మీంచి కాశీ తువ్వాలు తీసి ఒక్కసారి దులిపి కుడిబుజం మీద వేసుకుని తొణుకూ బెణుకూ లేకుండా తాపీగా ఇంటివైపు కదిలాడు. పొడుగాటి తన నీడను నేలమీద తొడుగులా లాక్కుంటూ ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు అప్పదాసుగారు.

నేను అనుకోకుండా ఇరుకునపడ్డాను. ఎట్లా బయటపడాలో తోచక అక్కడే నిలబడ్డాను.

'ఏవుందిరా యిక్కడ బొమ్మలాట? మొగుడూ పెళ్ళాలన్నాక అనేకం అనుకుంటాం— దానికి నువ్వు పళ్లన్నీ యికిలించాలా... చిన్నా పెద్దా ఉండఖ్ఖర్లే... చూశావుగా సంబడం యిహపో...' అని నన్ను అత్తయ్య గసిరింది.

ఓ పిచ్చి చూపు చూసి పరుగెత్తాను.

* * * * *

ఊరి నడిబొడ్డున విశాలమైన స్థలం— చుట్టూ ఎత్తుగా పెరిగిన చెట్లూ— అందులో గన్నేరులూ గోరింటలూ మునిగోరింటలూ రేగికంపా గచ్చపొదలూ మధ్యమధ్యన ఎత్తుగా నిలబడి పహరా కాస్తున్న సిపాయిల్లా తాడిచెట్లూ— వాటి ఆకులకు తేనెపట్లూ మొవ్వుల్లో కాకి గూళ్లూ వుండేవి. కంచెకి ఎర్ర గురవిందలూ కాశీరత్నాలూ శంఖువూల తీగెలూ పూలబటాణీలూ చిత్తవత్తుగా అల్లుకుని పచ్చటి గోడకి రంగవల్లులు దిద్దినట్టుండేది.

ఆ పచ్చటి ప్రాకారం మధ్య చిన్న ఒంటిదూలం పెంకుటిల్లు— కొండపల్లి బొమ్మరిల్లులా కొలను మధ్య తామర మొగ్గలా వుండేది. ఆ ఇంట్లో మనుష్యులు ఇద్దరే అయినా వీధిబడిలా ఎప్పుడూ సందడిగా వుండేది. ఆ ఇంటివాళ్లు సయానా అత్తయ్యా మామయ్యా కాదుగాని నాకు వేలు విడిచిన వరసలు.

అప్పదాసుగారి ఇల్లంటే అందరికీ హడల్. పులిగుహతో సమానం. ఎవరైనా ఇంటికి వెళితే గుమ్మంలోనే ముక్తసరిగా మాట్లాడి పంపేసేవాడు. ఆయన మెట్టుదిగి ఎక్కడికీ వచ్చేవాడు కాదు. చాలా నిక్కచ్చైన మనిషి. నన్ను అంత తేలికగా తన కొంపకి రానిస్తాడా? పచ్చటి పెరడుకీ పాడిపశువుకీ పొత్తు కుదరదని ఆవునీ దూడనీ మా పోషణలో పెట్టాడు. పాలచెంబుతో దర్జాగా రెండుపూటలా వెళ్లేవాణ్ణి. రోజులో ఇంకో నాలుగుసార్లు అక్కడి చోద్యం చూడ్డానికి, వాళ్లు తిట్టినా తిమ్మినా వెళ్లకుండా వుండలేకపోయేవాణ్ణి. అక్కడ దొరికే వినోదం ముందు ఆ తిట్లు బలాదూర్.

'అప్పదాసుకి ఎనభై ఏనాడో దాటింది. పై ఇద్దరు కొడుకులూ అరవయ్యో పడిలోకి వచ్చారు. మానెలో ముంచి తీసిన ఏకులా వున్నాడు. కంటిచూపు కరగలేదు. పంటి పదును తరగలేదు' అని వూరి అరుగుల మీద అనుకుంటూ వుండేవాళ్ళు.

'హాయిగా ఐదుగురు కొడుకులు- అందరూ సంపాయించుకుంటూ వూళ్లేలుతున్నారు. మనవల్లూ మనవరాళ్ళూ- తామరతంపరగా వున్నారు. పోనీ వీళ్లని పట్టించుకోని వాళ్లూ అంటే అదీకాదు. ఈ వయస్సులో ముసలి ఘటాలు రెండూ యిక్కడ వంటరిగా వుండకపోతే ఒక్కోడి దగ్గర రెండు నెలలున్నా ఏడాది తిరిగిపోతుంది ఏవిటో చాదస్తం' అని మా అమ్మ అప్పుడప్పుడు నాన్నతో అనేది.

'చాదస్తం అని నువ్వనుకుంటున్నావ్. ఎవడి రుచి బతుకులు వాడివి. ఎంత కొడుకులైతే మాత్రం- అకారణంగా ఇంకోళ్లమీద వాలిపోకూడదు. అయినా అంతా ఈశ్వరేచ్ఛ- గాలీనీళ్లూ ఎక్కడ ప్రాప్తమో అక్కడ-' అని మాదాసు బావ అంటాడు' అనేవాడు మా నాన్న.

నేను వుట్టి బుద్ధెరిగి పదిహేనేళ్లు- నీరుకావి అంగోస్త్రం- పైన ఎర్రటి కాశీతువ్వాలు తప్ప ఒంటినిండా బట్టకడితే మావయ్య ఎట్లా వుంటాడో నేనెరగ. అత్తయ్య కానె పోసి చీరకట్టుకుని ముక్కుకి ఎర్రరాయి కాళ్లకి వెండి కడియాలు అందెలతో వయసు మళ్లిన గౌరీదేవిలా వుండేది.

మావయ్య మాత్రం- 'ముసలిజింకకి చీర కట్టినట్టున్నావే అమ్మీ' అని రోజుకోసారైనా తిట్ల తుం 'పోయించుకునేవాడు.

వాళ్ల అబ్బాయిల పేర్లు తమాషాగా వుంటాయ్. కృష్ణ కేశవ గోవింద మాధవ నారాయణ- వర్సాగ్గా- ఆ పేర్లేంటి మావయ్యా? అని మేల మాడితే- నవ్వి- 'మొదటి వాడికి కృష్ణ అని ముద్దుగా పెట్టా- ఏడాది తిరక్కుండా ఇంకోడు- మీ అత్తయ్య వైఖరి చూస్తే యిదేదో వుచ్చపాదు తీరుగా వుందని అనుమానం వచ్చింది. ఇహ ఏటేటా పేర్లకోసం ఎక్కడ వెతుకుతాంలే అని భగవంతుడి మీద భారం వేసి కేశవ నామాలు అందుకున్నా-'

'నా బిడ్డలు వెర్రి వుచ్చలు కాదు. రత్నమాణిక్యాలు' మురిపెంగా నిష్టూరమాడేది అత్తయ్య.

* * * * *

వాళ్ల బావి గిలకిలా రావాలతో అగ్రహారం మేలుకునేది. అప్పదాసు గారు కేశవనామాలు శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం నమక చమకాలూ వల్లిస్తూ- బొక్కెనతో నీళ్లుతోడి తలమీద దిమ్మరించుకుంటూ రెండు ఘంటలసేపు స్నానం చేసేవారు.

అంతసేపూ బుచ్చిలక్ష్మి- 'సీతమ్మ పెనిమిటే చెంద్రుడూ ఆకాశ చాయడమ్మా- అజానుబాహుడమ్మా- చూడగా అబ్బాయి హరవింద నేత్రుడమ్మా' అని పాడుకుంటూ చెట్లపాదుల్లో తిరుగుతూ సన్నటికాల వల్లోంచి నీళ్లని నడిపిస్తూ- కాసిన వూసిన మొక్కల్ని పరామర్శిస్తూ పెరడంతా తిరిగేది. అక్కడక్కడ ఆగి ఓ మందారాన్నో మంకెన్ననో తుంచి తలలో తురుముకునేది. విచ్చిన పత్తికాయలు కంటబడితే భమిడి పత్తి వొలిచి కొంగున ముడివేసేది. రాత్రి రాలిన కొబ్బరి బొండాలనీ, మట్టల్నీ ఓ పక్కన జమ చేసేది. 'పెరడంటే అదే పెరదు. కాలుపెడితే కన్నుల పండుగ్గా వుంటుంది. ఆ వయస్సులో ఆ ఓపికకి దణ్ణం పెట్టాల్సిందే' అని మా నాన్న మెచ్చుకునేవాడు. బావి గట్టుకి అంది వుచ్చుకున్నట్టు ఎప్పుడూ ఉరక తగిలే చోట అయిదారు అరటిచెట్లూ, అమ్మ కొంగు పట్టుకు నిలబడ్డ పిల్లల్లా వాటి పిలకలూ; వాటి నీడన అల్లం మోసులూ, కంద పిలకలూ- ఇంకోవైపు మెరకమీద వంగలూ మిరపలూ- కంచెవారగా కాకర బీర దొండ కంచెనపడి కోసుకున్నన్ని కాయిలు కాసేవి.

రోజా నీళ్లు అడగని బాదం చెట్టూ, ములగా ఓ మూలగా వుండవి. దబ్బ నిమ్మ పక్కనే వున్నా అంటీ ముట్టనట్టు తోడికోడళ్లులా వుంటే- కూరాకుమడులు గుట్ట మీద వాలిన గువ్వపిట్టల్లా వుండేవి. గుబురుగా ఘుమఘుమలాడుతూ విస్తరించిన కర్వేప వంటింటి గుమ్మం పక్కనే సదా అందుబాటులో వుండేది. నేలమీద చుట్టలుగా అల్లుకున్న గుమ్మడిపాదు అప్పుడే ఊరేగి వచ్చిన శేషపాన్పుని గుర్తుచేసేది. ఇల్లెక్కిన అనప్పాదు అనూపంగా అల్లుకుని కప్పని కప్పేసినపుడు ఆ బొమ్మరిల్లు అద్దంలో కొండ! దొడ్డిగుమ్మం ఎదురుగా తులశి కోట- కోటలో కొలువైన తులశమ్మ కోటచుట్టూ పరిచారికల్లాగా మందారాలూ మంకెన్నలూ కనకాంబరాలూ కాగడా మల్లెలూ నిలబడి వుండేవి. కోటమీద ఉసిరి చెట్టు నీడలా నేవి ఎడంగా అటూ ఇటూ కోట స్తంభాల్లాగా రెండు కొబ్బరిచెట్లూ- వాటి మానుల చుట్టూ దవనం మరువం చేమంతీ చేరి స్తంభాలకు పచ్చలూకెంపులూ పొదిగిన పొన్నులు తొడిగినట్టుండేది.

కొబ్బరి ఆకులు అంతెత్తులో కలగలపి కోటకి పచ్చని ప్రవేశద్వారంలా కనిపించేది. పారిజాతం రాలితే తులశమ్మ కొప్పు నిండేది.

మావయ్య మధ్యమధ్య మంత్రాలు ఆపి బావిగట్టు మీంచి- 'అమ్మీ నువ్వు యిష్టం వచ్చినట్టు వూలూ కాయలూ కోసి చావకు. అసలే నీకు ఆబ. నన్ను రానీ' అని అరిచేవాడు.

ఒక చదరంలో అవిశిచెట్లూ వాటికి అల్లుకుని తమలపాకు తీగెలూ బచ్చలికాడలూ పెండలం ఆకులూ వుండేవి.

'ఒసేవ్. నువ్వు వాటి జోలికి పోకు. ఆ ఆకులన్నీ ఒక్కలాగే వుంటాయ్. అనక తమలపాకు పచ్చలోనూ బచ్చలాకు తాయిలానికి చుట్టబెడతావ్. నాకసలే రాత్రి పీడకల కూడా వచ్చింది' అంటూ మళ్లీ గిలక మీద తాడు వదిలేవాడు. అత్తయ్య ఆ మాటలు అట్టే పట్టించుకోకుండా 'ఇదిగో కాలవ పాదుగునా గోగులూ బెండలూ చూశావా దివిటీల్లా వున్నాయ్. దోసవూతంతా పిందే! ఓ దిష్టి పిడత పెట్టాల్సిందే- తప్పదు' ఆవిడ అరువు విని పని ఆపి 'నువ్వు ముప్పొద్దులా వనవిహారం చేస్తున్నావుగా- ఇంకా దిష్టిపిడత దేనికీ- దండగ-' అని మళ్లీ మంత్రాలు అందుకున్నాడు.

'మరి దిష్టిపిడత కాక ఏమవుతానూ! రాక్షసుడి చేతుల్లో పడి లంకలో సీతమ్మలా అయిపోయా గాని చిన్నప్పుడు చిదిమి దీపం పెట్టినట్టు వుండేదాన్ని' అత్తయ్య విసురుని వినిపించుకోకుండా స్వరస్థాయి పెంచి 'ఆ గచ్చ పొదలోగ్గాని వెళ్లారా ఏమిటే- ఊరిఖే చప్పుడవుతోంది' అని దీర్ఘం తీసి- స్నానం పూర్తిచేసి ఒంటిమీదే బట్టలు పిండుకుని' నా శిరస్సు సాలిగ్రామం. ఇవ్వాళ్టికి సహస్ర ఘటాభిషేకం పూర్తయింది అనుకుంటూ బావిగట్టుమీద కూలబడ్డాడు మావయ్య. 'పోనీ ఆ శివాష్టకం కూడా ఓసారి అనుకోరాదూ- చివరిపాదులు కూడా తడుస్తాయిా...' అని ఆవిడ సాగదీస్తే-

'ఇవాల్టికి స్వస్తి... ఇప్పటికే అరఘంట ఆలస్యమైంది'

'దేనికిటా ఆలస్యం? నువ్వేమన్నా నౌకరీ వెలిగిస్తున్నావనా...?' అంటూ చేతిలో జామకాయని ఎగరేసుకుంటూ వచ్చింది అత్తయ్య.

'ఇదంతా నౌకరీ కాదుటే... మిడిమేలపు దొరలకంటే ఏ వూట కష్టానికి ఆ వూట వువ్వుల్లో పెట్టి ప్రతిఫలం ముట్టచెప్పే ఈ కొలువులో పనిచెయ్యడం ఎంత సుఖం?'

'ఇది నువ్వు రోజా చదివే దండకమే గాని... ఇదిగో జామకాయ- దోరగా వుంది కాస్త నమిలిపెట్టు' అని భర్త చేతికి అందిచ్చింది.

'అదేమరి! పళ్లూడినంత మాత్రాన చాపల్యం పోతుందా! తలలు బోడులైన తలపులు బోడులా అన్నారందుకే–' అంటూ జామకాయ నోటికి పట్టించి, కొరికిన ముక్క నములుతూ– 'చూశావుగా– కష్టం వుంచుకోవు– కాసినవి పూసినవి ఖజానాలో వుంచుకోవు, పన్నులు దోచుకోవు' మళ్లీ యింకో ముక్క కొరికి 'దండింపులూ బదిలీలూ వుండవ్, దణ్ణాలూ పొగడ్తలూ కోరవ్– ఇంతకంటె గొప్పదొరలు ఎక్కడ దొరుకుతారు–?'

'ఏదీ గుజ్జు... ఆ మాటా యీమాటా చెప్పి మొత్తం మింగి కూచున్నావ్ పరగడుపున...'

అత్తయ్య నోటికి అభయహస్తం చూపి కంగారుపడవద్దని సూచించి– చివరి విడతగా ముక్క నమిలి అత్తయ్య నోటికి అందిచ్చాడు.

ఆవిడ కుదుటపడి జామి గుజ్జు చప్పరిస్తూంటే ఆయన విశ్రాంతిగా బావి బొడ్డుకి జారపడి– 'సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం– మంచితోడూ మంచినీడా' అనుకున్నాడు.

నాలుగు క్షణాలు సేదదీరి మెల్లగా లేచి చెట్లలోకి నడిచాడు. ఆవిడ అనుసరించింది. అన్నిటికీ తడుపు తగిలిందో లేదో చూస్తూ– ఆకుల్నీ పూతల్నీ గమనిస్తూ, వాలిన మొక్కల్ని సరిచేస్తూ అంతా కలయతిరిగాడు.

పెద్దచెట్లని పిల్లల పేర్లతో ముద్దుముద్దుగా పిలుచుకునేవాళ్లు.

నిమ్మచెట్టుకి పిందె పడితే 'మన కిష్టప్ప ఆకులాకునా పిందె తొడిగాడే! పెద్దరికం వచ్చేసింది' అని మురిసిపోయేవారు.

కొబ్బరి గెలలు దిగితే– 'మాధవుడు మనల్ని కనిపెట్టే వున్నాడే– మన బరువు బాధ్యతలు వాడు బుజాన వేసుకున్నాడు చూడు...'

మామిడి పూత పూస్తే 'గోవిందుడు యీ పెద్ద ఘటాల్ని మర్చిపోలేదే– మనల్ని ఓ కావు కాస్తానంటున్నాడే–' అనుకుంటూ పొద్దుపొద్దునా తలచుకుని ఆనందపడేవాళ్లు.

ఆ పూటకి కావాల్సిన కూరల గురించి తీవ్రంగా ఆలోచించి ఓ నిర్ణయానికి వచ్చాడు మామయ్య.

నాలుగు అరటికాయలు వండే షరతు మీద మంజూరుచేశాడు.

'పది తోటకూర కాడలు పళ్లెంలో వేసుకో– ఇవిగో పది కొత్తిమీర రెమ్మలు– దేనికో తెలుసా– వంకాయ పచ్చడికి– నిన్న కోసిన మూడు మూడు వంకాయలూ వున్నాయి కదా– పచ్చడికి తాజాకంటె వాడిన వంకాయ శ్రేష్టం... యీ కొత్తిమీర అందులో వినియోగించు. కర్వేపాకు అప్పటికప్పుడు దూసి వెయ్– చెట్టుమీంచి చారులో పడాలి. అది గుర్తుంచుకో–' మామయ్య గంభీరంగా చెబుతూంటే అత్తయ్య వెనక నించి వెటకారంగా చేతులు తిప్పతూ బుర్ర వూపుతూ సరే అంటోంది.

'ఇదిగో! వుంది కదా అని కొత్తిమీర వూరిభే వేసెయ్యకు. వంకాయ బజ్జి పచ్చడిలో– తత్వాలు పాడేటపుడు తంబూరా శృతిలా కొత్తిమీర వుండాలి గానీ హద్దుమీరి అసలు విషయాన్ని మింగెయ్యకూడదు– వెటకారం వద్దు– కావలిస్తే నా ముక్కుకి వేద ప్రమాణం వుంది'

ఇద్దరూ నిమ్మచెట్టు నీడకి వచ్చారు. నిమ్మపండు కోయబోతే అందలేదు. మావయ్య బుజం మీది కాశీతువ్వాల్ని నడుముకి బిగించి 'బుచ్చీ– అందుకో' అంటూ అమాంతం ఉవ్వెత్తుగోనెలా మూపున ఎత్తుకున్నాడు. అత్తయ్య పండుకోయగానే గోనెని వదిలేసి నిటారుగా నిలబడ్డాడు మావయ్య. దభేల్‌మన్న చప్పుడు ఘల్లున అందెల మోత 'చచ్చాన్రో దేవుడా' అన్న కేక ఒక్క మాటుగా వినిపించాయి. నేలజారిన కాశీతుండుని దులిపి బుజాన వేసుకుంటూ 'చచ్చిన బర్రె దూడంత బరువున్నావే బుచ్చీ! రాజకుమారిలాగా ఏడుమల్లెల ఎత్తు వుంటావనుకుని శక్తికి మించిన పని పెట్టుకున్నా' అన్నాడు.

ఆవిడ నతికిలపడి ఆపసోపాలు పడుతూనే 'పోగా పోగా పైగుడ్డ బరువనీ–వయసుడిగి పోయాక– అంతేమరి– పైగా ఆడలేక మద్దెల మీద పడ్డట్టు...' మూలుగుతూ లేవబోతూంటే మామయ్య సాయపడబోతే విదిల్చి 'కావాలనే పడేశావ్... కిష్టప్పే సాక్ష్యం... ఇంతకింత అనుభవిస్తావ్' మెల్లిగా లేచి బురద కొట్టుకున్న చీరని చూసుకుని తిట్టుకుంటూ బావివైపు కదిలింది.

అంతలో వున్నట్టుండి బావి గిలక చప్పుడయేసరికి మావయ్య బావి వైపు చూశాడు. 'నేనే.. అత్తయ్యకి సాయం చేద్దామని' నీళ్లు నమిలాడు.

మామయ్య అగ్గిరాముడై పోయాడు.

'ఒరే అరిష్టపు వెధవా! తోకచుక్కలా నా కొంపచుట్టూ తిరుగుతావేరా! నువ్వెప్పుడూ దాపురించావురా!' అన్నాడు బాధావేశంగా.

'వంకాయ బజ్జి పచ్చడి దగ్గర' అన్నాను వినయంగా.

'ఔను ఒరే, అప్పదాసు దొడ్లో గోప్యంగా ఉల్లిమడి వేసి పెంచుతున్నాడని ఊరంతా గుసగుసలాడుతున్నారట–నీ ప్రయోజకత్వమేనా ఇదంతా?'

'........'

'నా నేల– నా యిష్టం– వురేయ్ ఉల్లిమడి – గంజాయి– గంజాయి తోట పెంచుతా– వస్నేం వెలేస్తారా. తలతీసి మొలేస్తారా. అరుగులమీద కూచుని అపభ్రంశపు కూతలు కూయడం కాదు. రమ్మను'

నా బిక్కమొహం చూసి అత్తయ్య అడ్డుకుని 'అబ్బే! ఎంత గారం చేసినా అసలు ఉల్లిపాయ మన నేలన ఊరదురా– చూశాంగా' అంది.

'ఒసిపిచ్చిపీనుగా నువ్వు నోరు ముయ్యవే– బావురుకప్పలాగా...'

అని డస్సిపోయి వాడిన తోటకూర కాడలా తలవాల్చాడు మావయ్య.

బుచ్చిలక్ష్మి వంట పొయ్యి వెలిగించింది.

బయట ఎండ చురుకెక్కింది.

అప్పదాసు గారు దినచర్య ప్రకారం 'ఆదిదేవ నమస్తుభ్యం ప్రసీదమమ భాస్కర...' పఠిస్తూ ఎండపొడలో నులకమంచం వాల్చి– దానిమీద వంగ దోస ఒరుగులూ, మామిడిటెంకలూ, బూడిద రాసిన గుమ్మడి గింజలు వడియాలు, అప్పడాలు, చల్ల మిరపకాయలు, తెలగపిండి, వేపపూత చిట్టింత పొట్టు, రాగి వడియాలు విడివిడిగా చేటల్లో చదరలలో, జల్లెళ్లలో ఎండబెట్టి– చిన్న కర్రపుల్ల పట్టుకుని అక్కడే కాపలా కూచున్నాడు.

మంచం పక్కనే చాపమీద కుంకుళ్లు ఎండపోశాడు. ఆయన కళ్లల్లో చిన్నరిల్లు బాణసంచా ఎండబెట్టుకున్నంత ఉత్సాహం కనిపిస్తోంది. ఎండని బట్టి మంచం దిశ మారుస్తూ అప్పడప్పుడు సరుకుని కలయతిప్పతూ రుచులు ఊహించుకుంటూ తన్మయుడవుతున్నాడు.

'... సర్వలోక పితామహమ్' వడియం విరిచి నోట్లో వేసుకుని నవుల్తూ 'ఆహా! తేజసాం వుంజం వాయురాకాశ.. . బుచ్చీ... మేవచ... బుచ్చీ...' పిలువువిని 'ఆ వచ్చెవచ్చె...' అంటూ ఆదరాబాదరాగా వంటింట్లోంచి వచ్చింది.

'విశ్వేశమ్... చూడ్డానికి గవ్వలూ నోట్లో వేసుకుంటే గుల్లలూ...'

'ఏవిటీ?'

'వడియాలు! బుచ్చీ! నువ్వులక్ష చెప్ప, నీ చీర మీద పెట్టిన వడియాలకి రుచికోరు రుచి వుంది'

'ఎందుకుండదూ. అది మన కేశవుడు పెట్టిన చీరండీ...' ఆవిడ మొహం చేటంత చేసుకుని ఓ క్షణం పరధ్యానంగా నిలబడి, ఉలికిపాటుతో తేరుకుని లోపలికి కదిలింది కొంగుతో కళ్లు వత్తుకుంటూ.

'... తం సూర్యం ప్రణమామ్యహం... అమ్మీ! అసలు ముక్క విన్నావు కాదు' పొలికేకకి చెంగున బయటికి వచ్చి 'మళ్లీ ఏమొచ్చింది. అవతల వులుసు పొయ్యిమీద వుంది...' అంది చిరాగ్గా.

'అందులో మామిడిటెంకలు కేశవా?'

'లేదు మర్చేపోయా'

'అందుకే మరి... అపశకునంగా ఇందాకట్నించి నా ఎడంకన్ను రికూరికూ అదురుతోంది. అప్పడే నాకు అనుమానం వచ్చింది- ఏదో గొప్ప విపత్తు రాబోతోందని... ఇవిగో తీసుకెళ్లు... రెండు వెయ్... చింతపండు తగ్గించుకో- ఈ వులువు కలువుకో' టెంకలు అందుకుని వెళ్లబోతుంటే-

'ఆగు... ఆత్రం లేదు... మరగనీ- బాగా మరగనీ. ధప్పళం దాంపత్యం. మరిగిన కొద్దీ రుచి. బుచ్చీ జ్ఞాపకం పెట్టుకో. తిరగమాతలో ఇంగువ ముట్టించకు. ఉదారంగా వెయ్ హీనపక్షం రుద్రాక్ష పరిమాణంలో పడాలి' మామయ్య మాటకి ఎదురొచ్చి 'ఆగు- ధప్పళం తెర్లుతూంటే క్షీరసాగర మథనంలా కోలాహలంగా వుండవలె- పోవుపడితే లొలకరి ఉరిమి రాచ్చిప్పలో ఉప్పెన రావలె- నా శార్థం రావలె-' అని రయ్యిన వంటింట్లోకి వెళ్లిపోయింది.

'ఆ చివరి ముక్క నాదికాదే' అనుకున్నాడు మామయ్య

అది భోజనాల వేళ.

మావయ్య వంటింటి అటక మీద కూచుని వీరంగం వేస్తున్నాడు.

అటక్కి దూరంగా గోడకి నిచ్చెన వేసి వుంది. ఆ పక్కనే కూచుని అత్తయ్య అరిటాకులోకి కొబ్బరి తురుముతోంది.

మావయ్య ఊగిపోతూ- 'ఝాడీలోంచి ఊరగాయ తీయమని చెప్తనే చెప్తి నమ్మకంగా... నిచ్చెన లాగేస్తావా... ఒసే పింజారీదానా- వెయ్ నిచ్చెన వెయ్'

'నే వెయ్యను గాక వెయ్యను' వుద్రేకం లేని స్వరంతో అంది అత్తయ్య.

అపర చాణుక్యుడిలా పిలకముడి విప్పి, ఝాడించి- 'ఇవ్వాళ నా చేతిలో నీ చావు మూడింది... స్త్రీ హత్యా పాతకం చుట్టుకోనీ. అవరవాది నరకాలు రానీ- ఇది తథ్యం....'

'ఈ బోడి ప్రజ్ఞలకేం గాని నా చేతిలో పని అయ్యేదాకా నువ్వుదిగడం కల్ల' తేల్చి చెప్పింది.

అటకనించి వేలాడుతున్న ఉట్టితాడు పట్టుకుని కిందకి జారాలని ప్రయత్నిస్తుంటే 'జారి పడ్డావంటే ఎముకల పోగుగా మారతావ్- అనక నీ యిష్టం'

ఆ ప్రయత్నం మానుకుని మళ్లీ గొంతుకి కూచున్నాడు.

Wish You Happy Deepawali

PALANIAPPA & CO.

11-25-332, Main Road, Vijayawada-1

Phones : Off : 422922, 423346 Fax : 423346

Authorised Dealer for:

J.K. Corporation Ltd.
Dhanalakshmi Paper Mills Ltd.
Vijayalakshmi Paper Mills Ltd.
Servalakshmi Paper Mills Ltd.
Shree Karthik Papers Ltd.

'వచ్చే జన్మలో కుక్కవై పుడతావ్...' శపించాడు మావయ్య.

'ఇది మాత్రం అంతకంటె గొప్పబతుకు కనకనా...!'

'వస్త్రసన్యాసం చేసి శివతాండవం చేస్తా– చచ్చివూరుకుంటావ్'

'చెయ్ చెయ్– తొంభై ఏళ్లనాటి వెన్నుపూస. అది కాస్తా శివుడి విల్లు మల్లే పుటుక్కుమంటుంది.'

'దూకాలంటే దూకగలను– నాకో లెఖ్ఖలో పనికాదు'

'నీదేమీ సింహరాశి కాదు– మేషం–'

అత్తయ్య మాటకి మాట వడ్డిస్తూనే కొబ్బరి తురమడం పూర్తిచేసి, పోపు వేగించడానికి ఇనపమూకుడు కుంపటి మీద పెట్టింది. మావయ్య అటకమీంచి అత్తయ్యనీ తురిమిన కొబ్బరినీ మింగేసేలా చూస్తున్నాడు. కళ్లు చింత నిప్పుల్లా వున్నాయి. నుదుట కుంకుమబొట్టు మూడో కన్నులా మెరుస్తోంది.

అలికిడి అయితే 'ఎవరక్కడ' అన్నాడు.

'నేనే'అంటూ భయంగా ఎదరకి వచ్చాను.

మావయ్య లాలనగా.

నే కదలబోతూంటే నిచ్చెన వేశావో మర్యాద దక్కదు అంది అత్తయ్య చిటపటా పోపు వేగిస్తూ.

'దాని కూతలకేం గాని నిచ్చెన ఇటులాగరా'

నేను తాలింపు కోరుకి రాని దగ్గు తెచ్చుకు నటిస్తుంటే గ్రహించి... మావయ్య 'పెద్దముండావాణ్ణి. చెప్పేది నీక్కాదుట్రా–' అని ఫీంకరిస్తే ఇక లాభం లేదని నే కదలబోతే– 'పెద్దదాన్ని చెబుతున్నా– మా యింటి విషయాల్లో నువ్వు తలదూర్చకు' అని వేగే మిరపకాయలంత ఘాటుగా హెచ్చరించింది. నేను బిక్కచచ్చి నిలబడిపోయాను. మావయ్య అసహాయంగా మచ్చుమీదనే వుండిపోయాడు.

'మావప్ప వేసి చావు... దోరగా వేగనీ... పచ్చడికీ నాకూ అన్యాయం చెయ్యకే–' అరిచాడు.

అత్తయ్య ఏమీ పట్టించుకునే స్థితిలో లేదు.

చిటపటలు నద్దుమణిగాక పోపుని నరాసరి రోట్లోకి బదలాయించింది.

మావయ్య అప్రయత్నంగా ఒక్కసారి ముక్కూ కళ్ళూ ఎగరేశాడు.

అత్తయ్య ఆకులో కొబ్బరిని తీసి రోటిచుట్టూ అంచుకట్టింది. చేతిగాజులు పైకి లాగి రుబ్బడం మొదలుపెట్టింది.

మావయ్యలో వుద్రేకం మళ్లీ కెరటంలా లేచింది.

'నమ్మకద్రోహం అసలు మీ వంశంలోనే వుంది'

అటక మీంచి వస్తున్న మాటలకి రుబ్బేరోలే జవాబులు చెబుతోంది. రుబ్బడంలో రకరకాల స్థాయీ భేదాలు, గతులూ శృతులూ కల్పిస్తూ వ్యంగ్యానికి వ్యంగ్యం– తిట్టుకి తిట్టు, వుల్లవిరువుకి వుల్లవిరువూ ధ్వనింపజేస్తూ కాసేపు కచేరీలా సాగింది.

ఈలోగా పోపు నలిగింది.

'నీ తండ్రి దక్షుడు. నమ్మకద్రోహి' మావయ్య మాటకి ఓ చూపు చూసి వూరుకుంది. పాత్రం చప్పుడు ఆగింది. చుట్టూ పెట్టిన కొబ్బరిని నలిగినపోపులోకి నెట్టింది. గాజులు గలగలమన్నాయి.

'నమ్మకద్రోహం కాకపోతే– సాలంకృత కన్యాదానం చేస్తానని చెప్పిన పెద్దమనిషి తీరా లగ్గం వేళకి ముక్కుకాడతో సరిపెడతాడా–' మావయ్య మాటకి ఒక్కసారి అటక మీదకి చూసి 'అబ్బో అక్కడికి మీరే హరిచ్చంద్రం...' అంటూ గాజులు పైకి దూసి బిరబిరా రుబ్బేస్తూ– 'ఐదొందలు రొఖ్ఖం కట్నం గుంజీ ఆయిదు కాసులు బంగారం పెడతావని– ఆఖరికి మూడుకాసుల్లో వాంతాడూ వల్లపూసలూ రాయించుకొస్తిరే– దానికి నాలుగు గురిగింజలెత్తు తక్కువ– అంటూ పాత్రం తీసి పచ్చడి చేత్తో కలిపింది.

. అంతా పైనించి గమనిస్తున్న మామయ్య– 'ఆ పచ్చడి నీ యిష్టానికి రుబ్బి తగలెయ్యకే– బాగా మెదగనీ– ఇంకో నాలుగు తిప్పలు తిప్పి తగలడు. ఉప్ప కల్లు నలిగిందో లేదో చూడు.'

ఆవిడ ఏమీ పట్టించుకోకుండా పాత్రాన్నీ రోటి అంచునీ శుభ్రంగా చేత్తో తుడిచి– పచ్చడిని రోట్లోనే పొదివి ఆ కొబ్బరి తురిమిన ఆకునే పైన కప్పింది అక్కడనించి లేచి మిగతా వంటగిన్నెలన్నీ ఓ చోట చేర్చింది.

'అసలా దాక్షారం నమ్మంధమే అయితే– నాఖర్మ– ఈ వంటలక్క బతుకు బతకమని రాశాడు దేవుడు' అని సణుక్కుంటూ వంటింట్లో పీటవాల్చింది.

'దాక్షారం' అనగానే మావయ్య మూలిక చూసిన పాయిలా పడగదించాడు.

పెరట్లోకి వెళ్లి అరటిచెట్టు కొసాకు కోసితెచ్చి పీటముందు పరిచింది.

నీళ్లు నింపిన రాగిచెంబు పంచపాత్ర విస్తరి పక్కన పెడుతూ 'అబ్బీ– ఇవ్వడు వెయరా నిచ్చెన– కాస్త జాగ్రత్తగా దింపు' అంది అత్తయ్య.

'అవసర నైవేద్యం తప్ప అసలు నైవేద్యం ఆ దేవుడికి పెట్టి ఎరగను. ఏ పాపాన పోతానో ఏమో' అనుకుంటూ కంటుమీద మూతలు తీసి, నీళ్లు జల్లి, అక్కడినించే దూరంగా వున్న పూజామందిరానికి చెయ్యి చూపించింది– పిల్లల పేర్లు తలచుకుంటూ– మావయ్య మెల్లిగా అటక దిగి పీటమీద తిష్టవేశాడు. మాటామంతీ లేదు. మంత్రముగ్ధుడిలా వున్నాడు.

కొబ్బరి పచ్చడి ఇంత తీసి రోట్లోంచి నరాసరి ఆకులో వేసింది అత్తయ్య.

వంటకాల గుబాళింపులూ, వేడి వేడి అన్నం, లేత అరిటాకులో వడ్డించగా వచ్చే కమ్మటి వాసనలు మిళితమై అన్నపు ఆవిరితో పైకి లేవగానే మావయ్య జిహ్వ ఆదిశేషుడిలా పడగలు విప్పింది.

మొదటి విడత వడ్డించిన యావత్తు పచ్చడినీ మూడువేళ్లతో తీసి వాలిక్కి రాసుకుని లొట్టవేసి 'బుచ్చీ! అద్భుతం! వైకుంఠద్వారంలో నిలబడ్డట్టుంది. నీ చేతిలో అమృత రేఖ వుందే' అని ఆస్వాదిస్తూ 'అహా! అవిగో శంఖుచక్రాలూ మధ్యన తిరునామం– ఎదురుగా కనిపిస్తున్నాయంటే నమ్ము' అన్నాడు తన్మయుడై పోతూ–

అత్తయ్య నవ్వి వెండికొమ్ము చెంబుతో నెయ్యి వడ్డిస్తూ 'అవీ గోడమేకులకి బోర్లించి తగిలించిన చేటా జల్లెడా– మధ్యన నిలువుగా చల్లకవ్వం– అవి నీకు శంఖుచక్రాలూ తిరునామంలా కనిపిస్తున్నాయ్– చూపు బాగా మందగించీ' ఆవిడ మాటకి మావయ్య హాయిగా నవ్వి 'అమ్మీ– తిట్లకి ఓరుస్తావు గానీ పొగడ్తకి ఓర్చలేవు గదా' అన్నాడు.

సిగ్గిల్లిన అత్తయ్య సొట్టబుగ్గల మొహం దానిమ్మ పండులా తోచింది.

ఆవిడ వినవక్రతతో వినురుతూ కొసరి కొసరి వడ్డిస్తూంటే అగ్నిదేవుడిలా ఒళ్లంతా నోళ్లు చేసుకుని తృప్తిగా భోంచేశాడు.

'బుచ్చీ! ఈవేళ వంట రక్తికట్టిందే. దీర్ఘసుమంగళీభవ!' అంటూ పీటమీంచి లేచి చెయ్యి కడుక్కోడానికి బయటకు వెళ్లాడు.

నిచ్చెనకి చేరబడి ప్రశ్నార్థకంగా నిలబడిన నా వాలకం గమనించి 'కొబ్బరి చూస్తే మీ మావయ్య నిగ్రహించుకోలేడు. పిసరంత కూడా కూరలో పచ్చట్లో పడనివ్వడు. అందుకే అటక ఎక్కించా. శతకోటి దరిద్రాలకు అనంతకోటి ఉపాయాలు' అత్తయ్య మాట పూర్తికాకుండానే లోపలకి వచ్చాడు వస్తూనే నన్ను చూసి 'నువ్వెందుకురా దీవెన్ల పకీరులా కొంప కొంపా తిరగడం? మీ నాన్నకి నే చెప్పానని చెప్పి ఓ జంధ్యప్పోగు వేయించుకో– తద్దినాలకి రెండో భోక్తకైనా పనికొస్తావ్. మన అగ్రహారంలో ఆబ్దికాలకి కరువులేదు– కొక్కిరాయి వెధవ–'

తినేసిన ఎంగిలి ఆకుని తీసిపారేస్తోంది అత్తయ్య– కూడా నేనూ బయటకు నడిచాను.

తులశి కోట ముందు కూచుని– వీధి వాకిల్ని ఓ కంట కనిపెడుతూ కొబ్బరి ఆకుల్ని చీల్చి ఒబ్బిడిగా చీపుళ్లు కడుతున్నారు వాళ్లిద్దరూ. మామయ్య చేస్తున్న పని ఆపి, వచ్చి కొబ్బరి ఆకులతో రెండు బూరాలు చుట్టి, దానికి పీకలు పెట్టి నిమ్మముళ్లు గుచ్చి తయారుచేశాడు. రెండూ వూది చూసి 'బుచ్చీ నీకోటి నాకోటి' అన్నాడు. ఇద్దరూ పీపీ పీపీ అని ఉత్సాహంగా బూరాలు వూదుతుంటే పెరట్లో చెట్లమీద పిట్టలు

మా సభ్యులకు,
శ్రేయోభిలాషులకు,
ఏజెంట్లకు
దీపావళి
శుభాకాంక్షలు

సిరివర్షిణిలో
సభ్యత్వం
ఉజ్వల భవితకు
శ్రీకారం

సిరివర్షిణి
చిట్ ఫండ్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
ప్లాట్ నెం-3, 3వ ఫ్లోర్, సిటీ హాస్పిటల్ ప్రక్కన, వాల్తేరు మెయిన్ రోడ్,
విశాఖపట్నం. ఫోన్ : 554699

కలవరవడ్డాయ్– ఎవరీ కొత్త పక్షులని!

ఊరిన ఆయాసాన్ని అణచుకుంటూ– 'బుచ్చీ! మన పెళ్లి మేళం గుర్తొస్తోందే!' ఎందుకు రాదూ– పెళ్లి మేళం ఖర్చు యావత్తు మగపెళ్లివారిదే అన్నారు.

తంజావూరు నించి సన్నాయి దిగుతుందన్నారు.రామడోళ్ళు నౌబత్ ఖానాలు, తౌషామరపాలు, తప్పెట్లూ, బోగంమేళం– భూమీ ఆకాశం దద్దరిల్లుతుందన్నారు. ఆఖరికి ఏ మేళమూ లేకపోయె. సడీ చప్పుడూ లేకుండా పెళ్లేవిటని మావూరి గంగిరెద్దు సాంబయ్యని బతిమాలితే తూతూ అనిపించాడు. చివరకి వాడికి ఒక్క వరహా యిప్పించేసరికి మా తల ప్రాణం తోకకి వచ్చింది–'

'ఇదిగో బోసినోరు వేసుకుని అట్టే వాగకు. మీవాళ్లు తక్కువా– అయిదురోజుల పెళ్లని చివరకి ఏడువూటల భోజనంతో సరిపెట్టలా?'

'పీపీ... పీ... బూపీ...'

'పెళ్లివారు దిగిన వూట పొద్దుపోతే ఏకభుక్తం– మరోవూట శనివారం ఉపోషాలంటిరి. అని తక్కువ తిన్నారా– జోడు గుండిగల పిండి వులిహోర, రెండు గోకర్ణాల అల్లప్పచ్చడీ విడిదికి పంపితే గుండిగలూ గోకర్ణాలూ తోమే పనుంటే ఒట్టు. రెండుకావిళ్ల మజ్జిగ మాయం చేస్తిరి. ఆరెకరం అరటిగెలలు ఒంటెద్దు బండిలో తోలితే కిష్కింధావుర అగ్రహారీకుల్లాగా తొక్కలన్నా మిగిల్చారూ!

బూబూ... పీపీ...'

'ఏ బొంద... వంటలన్నీ ఔషధప్రాయంగా చచ్చాయ్– దర్భవుల్లతో వెయ్యి వడ్డించారు. బూజు బంతిలో... పీ... బూ...'

'మీ మొహాలకు అదే ఎక్కువ అన్నాడు మా బాబయ్య'

'తూ... పీపీ'

'అసలు శాకాల్లో ఘనపంచరత్నాలని చెప్పేసి వున్నాయ్. గుత్తి వంకాయ కూర, కందబచ్చలి, మంచి గుమ్మడి శెనగపప్పు..' అనగానే అత్తయ్య అందుకుని.

'పనసపొట్టు ఆవపెట్టు, అరటికాయ అంటువులును– తెలుసు. ఈ ఐదున్నూ ఘన పంచరత్నాలు. ఈ అరవై ఏళ్లలో ఘడియకోసారి. వినీవినీ నా చెవులు చిల్లులు పడ్డాయి నీ వుణ్యాన– పెట్టుకోడానికి దుద్దుల్లేవు గాని చిల్లులు మాత్రం మిగిలాయి...'

'ఇదిగో ప్రస్తావన మార్చకు. నేను ఘోషిస్తోంది పాకశాస్త్రం గురించి'

'బుబూ... పి...పీ...'

'అన్ని వేదాలేగా పాక వేదం కూడా అపేరుషేయం అంటే నీకు తెలియదు. నిరక్షర కుక్షివి. అంటే కూడా తెలియదు. సరే పోనీ పరంపరగా సంక్రమించే విద్య– పాక వేదంలో కూడా ఉదాత్త అనుదాత్తాలు పాటించవలె' అనగానే 'బుబు బూబు పిపిపీపీ... పీపి పీపిపి బూబుబూ– ఇవేగా ఉత్తుత్త అత్తాలంటే'– 'పారెయ్ వెధవ బూరా అవతల పారెయ్. వయోధర్మం లేకుండా ఏమిటా పిల్లచేష్టలు' అంటూ అత్తయ్య చేతిలో బూరాలాగి అవతల పారేశాడు. అత్తయ్య కొబ్బరి మట్టమీంచి లేచి మావయ్య చేతిలో బూరా లాక్కోబోయింది. ఇద్దరి మధ్యా పెనుగులాట ప్రారంభమైంది. మరికాసేపటికి పిలక అత్తయ్య చేతిలోనూ కొప్పమావయ్య. గుప్పిట్లోనూ వున్నాయి. ఆ పట్టులో వుండగా 'పీపీ' అన్న బూరా మోతకి ఇద్దరూ గుప్పెట్లు వదలి వెనక్కి చూశారు. ఎవర్రా అన్నట్టు.

'నేనే! బూరా దారిలో దొరికితే...' అని గొణిగాను

మావయ్య మట్టకి చుట్టుకుపోయిన కాశీతువ్వాలు తీసి విదిలించి–

'ఊదరా– బాహా ఊదు– ఎటూ వూరంతా బాకా వూదుతున్నావుగా వున్నవీ లేనివీ'

'..........'

'ఏరా! నేనూనున్నను, అది నున్నను దీపాలార్పేసి ఆరుబయట వెన్నెట్లో కూచుని ఒకే విస్తట్లో భోయనం చేయడం కళ్లారా చూశానని శుద్ధ అబద్ధాలన్నీ ప్రచారం చేసేహేసి నన్నూ నా ఆడవాళ్లనీ అప్రతిష్టపాలు చేయాలన్చెప్పి మావయ్య తీవ్ర కోపావేశాయాసంతో పడిపోతే అత్తయ్య జోక్యం చేసుకుని 'అబ్బాయ్ చీటికీ మాటికీ ఆయన చేత అబద్ధాలాడించకరా. అనక మావయ్య వరకంలో నానాయాతనా పడాల్సి వస్తుంది పాపం!' అని సర్దిచెప్పింది. మావయ్య తక్షణం బూరా అందుకుని పిచ్చిపిచ్చిగా వూదడం మొదలుపెట్టాడు.

నడిమింట్లో ఓ వైపు గొలుసుల ఉయ్యాలబల్ల వుండేది. మరోవైపు గున్న ఏనుగు నిలబడ్డట్టు పందిరిపట్టె మంచం వుండేది. మావయ్య మధ్యాన్నం వేళ కాసేపు ఉయ్యాలమీద జోగేవాడు.

క్రింక్రీం అంటూ ఉయ్యాల గొలుసులు జోకొడుతూంటే మాగన్నులోంచి కళ్లు తిప్పి చూశాడు. గడపవారగా కూచుని పత్తివిప్పి వత్తులు చేస్తున్న అత్తయ్యని చూసి ఏదో గుర్తుకొచ్చిన వాడిలా చటుక్కున లేచి- 'రేపటి కూర మాటేమిటి? ఏమన్నా ఆలోచించావా?' అన్నాడు పెద్ద సమస్య అయినంత కంగారుగా.

'రేపటి సంగతి రేపు- తెల్లవారనీ' అన్నదావిడ మెత్తగా.

మావయ్య మొహంలో ఆలోచన తీవ్రత కనిపిస్తోంది. ఉన్నట్టుండి అత్తయ్య కథ మొదలుపెట్టింది- 'ధర్మరాజులవారూ- గుమ్మంలోకి ముష్టివాడొస్తే 'రేపురా' అన్నార్ట అదివిని భీములవారు నవ్వాట్ట. ఎందుకురా నవ్వుతున్నావూ అని అన్నగారడిగితే నువ్వు రేపటిదాకా ఖచ్చితంగా బతికివుంటావు కదా అని ఆనందపడుతున్నానూ అన్నాట్ట! ఆపళంగా ధర్మరాజు సిగ్గుపడిపోయి ముష్టివేసి ఏలపాట' అని ముగించింది.

ఉయ్యాల క్రీంకారం నీరసంగా వుంది.

'అమ్మీ! అదోచిత్రం- దానికో లెఖ్ఖ వుంది. దేవుడు విస్తరాకుల మీద పేర్లురాసి పెడతాడు. మనం వుట్టగానే- వీడికి ఇన్ని దీనికి యిన్ని అని ఎంచి వాటికి వరసాగ్గా అంకెలు వేసేసి ఆకులమీద దస్కత్తులు పెట్టేస్తాడు. వాడి వంతు చెల్లిపోయాయనుకో యింకేముంది! మిగిలేది నేల. అయితే ఆ అంకెలు కనిపించవు మనకి. ఆ లిపి అర్థం కాదు. అంచేత అదంతా నిగూఢం' ఆయన వేదాంతం పూర్తికాకుండానే అత్తయ్య లోపలికి వెళ్లింది.

'ఇవి లోతైన విషయాలు. నీకు చెప్పినా అంత తేలిగ్గా అర్థం అవుతాయా!'

వంటింట్లోంచి చిటపటలు వినిపించాయి. మరికాసేపటికి అత్తయ్య చిన్న వెండిగిన్నెతో ఘల్లుఘల్లున వచ్చి ఆయనకి అందించింది.

'వరిపేలాలా! మంచి ఊహ తట్టిందే!' అని విస్తుపోయి 'బొందు మల్లెల్లా విచ్చాయ్' అంటూ నోట్లో వేసుకుని 'ఉప్పూకారం సరేగానీ ఓ వేచుక్కా చిటికెడు జీలకర్వేపలూ సమకూరడం వల్ల వరిపేలానికి వైభవం దక్కింది'

'సదేలే! చిన్ని వాబొజ్జకి సీరామరక్షని- ఎప్పుడూ ఇదే రంధి. ఓయాత్రా ఓ పాత్ర! మాధవుడికి రైలుపాసు కూడా వుంది. కాశీ తీసికెళ్లి గంగాస్నానం చేయిస్తానంటే ఊ అంటేనా- దేనికైనా ప్రాప్తం వుండాలి' అత్తయ్య గొంతు జీరబోయింది.

అయనేమీ చలించలేదు. పేలాలు ఒక్కొక్కటే నోట్లోకి విసురుకుంటూ 'అమ్మీ! ఒక్క సూక్ష్మం చెబుతా విను. గంగ కాశీలోనే వుందనుకోడం నీ అజ్ఞానం. కాశీలో వుట్టిన మబ్బు వొచ్చి వొచ్చి కాళహస్తి మీద కురుస్తుంది. స్వర్ణముఖిలో చెలమ మేఘమై కదిలి శ్రీశైలాన చినుకుతుంది. కృష్ణ నీరు కరిమబ్బు తునకై పోయి పోయి కావేరి మీద వడగల్లుగా రాలుతుంది. గోదారి ఆకాశమార్గాన కనకదుర్గమ్మకి నీళ్లకావిళ్లు సారె పంపుతుంది. అందుకని గంగస్నానం కోసాని కాశీదాకా వెళ్లక్కర్లేదే బుచ్చీ- తొలకరి వానకి మన చూరు కింద తలపెడితివా ఏడు నదుల్లో స్నానం చేసిన ఫలమూ తద్వారా ఏడు జన్మలకి సరిపడా వుణ్యామూ వస్తుంది'

'వుణ్యాం కాదు. వుట్టెడు జలుబొస్తుంది. నీ వెర్రి వేదాంతం వినీ వినీ నాకు చిర్రెత్తుకొస్తోంది. ఎప్పుడో ఆపళంగా నిన్ను చంపి వే చచ్చి వూరుకుంటాప్పిడా వదుల్తుంది' కళ్లల్లో నీళ్లు తిరిగాయి.

మావయ్య నవ్వి 'మరిహాసం- అదే ఆనందస్థితి! చేరుకున్నావ్! నీకు జన్మరాహిత్యం తప్పదే బుచ్చీ!! వచ్చే జన్మలో వేరే పిల్లని వెతుక్కోవాల్సిందే-'

అత్తయ్య కూడా నవ్వావుకోలేక కళ్లొవుకుంటూ నవ్వొత్తుకుంది.

పెద్దలు యిచ్చిన మూడెకరాల భూమి వుంది అప్పదాసు గారికి. ఏటా సంకురాత్రికి మూడువుట్ల కౌలు ధాన్యం వస్తే ముందువైపు పాతర వేయించేవాడు.

ఏరువాక వచ్చేరాకుండానే పాతర తీయించి ఓ వుట్టి ధాన్యం రోజువారీ వాడకానికి వెదురుగంపలో పోయించి, మిగతావి అమ్మేసి పై ఖర్చుకి పక్కన పెట్టేవాడు. తొలకరించగానే వూడ్చిన పాతరగుంట మీద పొట్లపాదు, చిక్కుడుగింజలూ పెట్టేవాడు. బులబులాగ్గావుండే పోతమట్టిమీద లోపలి పీల్చుకుని పాదులు వినాయకచవితికి పందిళ్లు వొంగిపోయేలా కాసేవి. కొయ్య తిరగలి ముందేసుకుని ఎదురుబొదురుగా కూచుని వారానికోసారి ధాన్యం విసురుకునే వాళ్లు. 'పట్టు కలిపిచావు... నువ్వే పెడ తిప్పతున్నావ్... ఏవిటా పెడసరం? ... మనకాపరం...' ఇద్దరూ ఒకర్నొకరు కసురుకుంటూ విసురుకుంటూ ఊకా నూకా చెరిగి, కందుల్లాంటి బియ్యం బానకి ఎత్తేవారు.

'నాచేత నెత్తురుకూడు తినిపిస్తున్నావ్' అని ఆవిడగొణిగితే- 'ఆ! మరే! రాక్షసులు ఇష్టంగా తింటారనీ...' మావయ్య మాటకి వేస్తే కాసేపు తిట్లవాన కురిసి వెలిసేది.

ఎప్పుడు చూసినా ఇద్దరూ ఏదో పనిలో మునిగిపోయి వుండేవారు.

ఊరగాయల తరుణం వస్తే యిక చెప్పాలా! కారాలూ మిరియాలూ నూరుకుంటూ పెళ్లిపనులులా చేసి పడేసేవాళ్ళు ఊరగాయలు.

వానాకాలం చెట్లనీళ్ళ పని లేకపోతే వేరే పనులు కల్పించుకునేవాళ్లు.

తాటాకులు చీల్చి చక్కగా చదరలూ, ఊరేసిన బెండలూ గోగులూ నారతీసి తాళ్లుపేని పందిళ్లూ అల్లేవారు. రాలిన తాటిపళ్ళ బుర్రలు పోగుచేసి తేగుపాతర వేసేవారు. వాకిలి ముందు ఇంటివైపుకి వాలి పెద్ద వేపచెట్టు వుండేది. వైశాఖంలో రాలే వేపవూతకి చెట్టుకింద చాపలు పరచి, మధ్యాన్నాలు చల్లగా కాలక్షేపం చేసేవారు. ఆరోజు ఇద్దరూ చెట్టుకింద చాపమీద కూచుని, వైకుంఠపాళి ఆడుతున్నారు. పందాలు వేస్తూ పావులు కదువుతున్నారు. మావయ్య పాము నోటపడి జారాడు. అత్తయ్య నిచ్చెన్నమీద నడుస్తోంది.

'చూడుచూడు- రామచిలక మామిడిపిందె తెచ్చుకుతింటోంది' అన్నాడు పైకి చూస్తూ.

అత్తయ్య వేపచెట్టుమీదకి పరిశీలనగా చూసి కళ్లతో వెతికి 'మామిడిపిందె అది చిలక కాదు- ఉడత' అంది.

'చిలక! ఎర్రహాముక్కూ పచ్చహా తోకా కనిపిస్తూంటేనూ...'

'ఉడత! రావులారు గీసిన మూడు ఘీతలూ స్పాష్టంగా కనిపిస్తూంటేనూ...'

వీళ్ల గొడవలో ఉడతో చిలకో తేలకుండానే అది పారిపోయింది. అత్తయ్య చూపు మళ్లీ ఆట మీదికి మళ్లింది. తేలుకుట్టినట్టు ఒక్కసారి పెద్దగా 'అయ్యదేవుడో- నా పావు కదిపేశాడు- తొండి చేశాడు' అరిచింది అత్తయ్య.

'తొండి చేయాల్సిన అగత్యం యీ అప్పదాసుకి లేదు' అన్నాడు గంభీరంగా.

'ఆడదాన్ని అన్యాయం చేస్తే నరకానికి పోతావ్. అక్కడ రక్కిసపాదలో వేసి ఉయ్యాలలూవుతూ తీతువుపక్షి చేత జోలలు పాడిస్తారు- ఆ!'

'ఏం పర్వాలా. ఆ జోలలతో అయిదుగురు పిల్లలు పెరిగి పెద్దవాళ్లవ

లేదా–'

'ఒరి మాయిలపకీరూ! నీతో ఆటకి కూచోడం నాదే తప్పు'

మాటామాటా విసురుకున్నారు. ఇహ మాటలు స్ఫురించక గవ్వలు అందుకున్నారు.

పందెపు గవ్వ తలకి తగిలి 'అబ్బా' అన్నాను.

రెండుకళ్లు తీవ్రంగా నన్ను చూస్తున్నాయి.

'ఒరే విభీషణాయ్ ఇటురారా' అని పిలిచాడు మావయ్య తీవ్రస్వరంతో

అత్తయ్య 'నొష్టరాసిన రాలు తుడిచినా పోదు– చీర చెరుగులు పెట్టి అద్దినా పోదు– పైట చెంగుల తోటి వులిమినా పోదు–' అని పాడుకుంటూ చెదిరిపోయిన గవ్వలు తిరుగుతూ ఏరుతోంది.

'దమ్ముంటే రావేరా' అని మళ్లీ గద్దించాడు మావయ్య.

అసలే ఆయన బొటనవేలునించి బోడిగుండుదాకా గంధం పట్టించుకున్నాడేమో కళ్లు మాత్రం కనిపిస్తూ దయ్యంలా వున్నాడు. చచ్చేంత భయంగా వెళ్లి దగ్గర నిలబడ్డాను. ఆ భయంతో చేతులు కూడా కట్టుకున్నాను.

'అతి వినయం ప్రదర్శించకు. అడిగిందానికి సమాధానం చెప్పు'

'..........'

'మా లేడీసుకి నేను రోజూ తలదువ్వి జడవేస్తున్నానని ఊరంతా టాంటా వేస్తున్నావట– ఏదో చెయ్యి తిరగక అది ఛస్తూ వుంటే కాస్త సాయం చేస్తే అది నీకు వేళాకోళంగా వుందా?'

నేదో చెప్పబోతుంటే చెయ్యెత్తివారించి 'అప్పదాసు అనేవాడు–

గోరింటాకు రుబ్బి పెళ్ళాం చేతికి కాకరాకు వేసి మరీ పెట్టాడని అగ్రహారబ్బడితలంతా ఆడిపోసుకుంటున్నారట–?

'..........'

'ఆ– నా బొంద– ఉబలాడం తప్ప పండిందా చచ్చిందా' అంది అత్తయ్య గవ్వలు కుప్పబోస్తూ–

మావయ్య ఒక్కసారి బుసవదిలాడు.

'వసకొమ్ము మింగి చచ్చావా– పిచ్చపక్షి...' అవిణ్ణి గసిరి మళ్లీ నీమీద పడ్డాడు.

'నా అధిక మాసాలంత లేదు నీ వయసు... వెధవ... వెధవన్నర వెధవ... పోనీ బొడ్డూడని వెధవ్వి చెప్పా వేపో... దానికా ముదురు పీనుగులంతా పడీపడీ పోవాలా...' మావయ్య నోరుచించుకు అరుస్తూంటే అత్తయ్య అందుకుని 'వీటికేం గాని వీవురుద్ది స్నానం చేయిస్తున్నాడని చెప్పేవురోయ్– నువ్వసలే లౌక్యం తెలీని వెధవ్వి–' అంది హెచ్చరికగా.

పళ్లుకొరికి చెవుల్ని కూడా కప్పేస్తూ కాశీతుండు గుండుకి చుట్టుకున్నాడు మా అప్పదాసు మావయ్య.

అది శ్రావణమాసం. వేలచిత్తడిగా వుంది. శుక్రవారం పేరంటానికి అత్తయ్య మా ఇంటికి వచ్చింది.

మరికాసేపటి కల్లా మావయ్య చేతికర్ర, మోగించిన లాంతరు పట్టుకుని వచ్చి మా వీధి అరుగుమీద కూచున్నాడు. ఇంకా అప్పటికి సూర్యాస్తమయం కూడా కాలేదు.

'క్షణం కూడా వదలి వుండలేడు– కొత్త పెళ్లికొడుకు' అనీ 'నిన్ను కాకి ఎత్తుకుపోతుందని భయం' అనీ సరసాలకి వరసైన వాళ్లు పేరంటంలో అత్తయ్యని ఆట పట్టించారు.

మావయ్య క్షణాలు లెక్కపెడుతూ మాటిమాటికీ లోపలికి తొంగిచూస్తున్నాడు. పేరంటాళ్లంతా కదిలి వెళ్ళిపోయాక–

అమ్మ పళ్లెంలో తాంబూలం, పళ్లూ శనగలూ పెట్టుకుని అరుగుమీద కూచున్న మావయ్య చేతికి యిచ్చింది. ఆయన మొహం నిండుగా వెలిగింది. అమ్మ మావయ్య కాళ్లకి మొక్కింది. తలనిమిరి 'దీర్ఘసుమంగళీభవ' అని నోరారా దీవించాడు.

'పొద్దుకూకితే దానికి కన్ను కనబడదు– అసలే బురద– జారిపడితే నా చావుకొస్తుందని వచ్చా' అన్నాడు మావయ్య సంజాయిషీగా–

'ఆది దంపతుల్లో మీ ఇద్దరూ వచ్చారు. నిజంగా నా నోము పండింది.

ఆ పళ్లెం ఇటివ్వండి. పిల్లాడితో ఇంటికి పంపుతా' అంది అమ్మ మర్యాదగా.

'ఆ, ఎందుకమ్మా– చాదస్తం–' అంటూ పై తువ్వాలు పరిచి వాయనం అందులో గుమ్మరించి పళ్ళెం అమ్మచేతి కిచ్చేశాడు మావయ్య.

అత్తయ్య నుదుటబొట్టు మీద బొట్టుతో, గంధం వూసిన మెడతో, పసువు కాళ్లతో ఘల్లుఘల్లుమంటూ కొంగులో వాయనం పట్టుకుని బయటకు వచ్చింది. మావయ్య ఆమెని నిలువెల్లా ఓసారి తేరిపారా చూశాడు.

అవుడే పశువులు ఇళ్లకి వస్తున్నాయి. గొడ్ల వెంట వస్తున్న మా నాన్న మావయ్యని చూసి 'వాళ్ల ఆవునీ దూడనీ బావకి చూపించు–మళ్లీ ఆయన దొరకడు, ఏ కళనున్నాడో యివ్వాళ మెట్టుదిగాడు' అని నాకు పురమాయించాడు. నేను వాళ్ల ఆవునీ దూడనీ తోలుకొచ్చి అరుగుదగ్గర నిలబెట్టాను. మావయ్య అరుగుదిగి ఆవుమెడ నిమురుతూ 'మీ చేతుల్లో వుండగా దానికేం లోటు! కామధేనువులా వుంది'

తన తువ్వాల్లోంచి గుప్పెడు శనగలు తీసి చేత్తో నోటికి అందిచ్చాడు. ఆవు ఆత్రంగా తినేసి మావయ్య అరచేతిని కూడా నాకింది. ఆ స్పర్శను కాసేపు ఆనందంగా అనుభవించాడు.

దూడ ఒకచోట నిలవక చెంగనాలు వేస్తోంది.

మావయ్య ఆవు ఒళ్లంతా నిమిరి 'మళ్లీ జున్ను ఎప్పడు పెడతావమ్మా' అన్నాడు మురిపెంగా.

'ఇంకా మూడునెలలు ఆగాలి బావా' అన్నాడు మా నాన్న.

ఆవు మెడలో గంట కదిలి చప్పడైంది.

'సత్యం–రుణానుబంధ రూపేణా పశు–పత్ని–సుత–ఆలయం' అన్నాడు గాని చెట్టుని మర్చిపోయాడయ్యా– అసలు రుణానుబంధం చెట్లదే– అన్నాడు మావయ్య గంభీరంగా.

'మీకెప్పుడూ అదేయావ' అని ప్రస్తావన మార్చి సైగతో చెప్పి నాచేత కూడా మావయ్య కాళ్లకి మొక్కించారు అమ్మా నాన్నా.

'నా అంత వాడివి కావాలిరా పోకిరీ గాడిదా' అన్నాడు మావయ్య వెన్నుమీద చెయ్యివేసి.

'పాపం యింకేదయినా మంచి ముక్క అనకూడదూ' అంది అత్తయ్య.

మావయ్య గలగలా నవ్వి 'మీ అత్తయ్య లాంటి మాంఛి పెళ్లాం నీకు జతపడాలిగా' అన్నాడు.

'అట్లా అన్నారు బావుంది' అంది అత్తయ్య గర్వంగా బోసినవ్వుతో.

ఇద్దరూ కదిలారు. అమ్మానాన్న, ఆవూదూడ, నేనూ వీధి దాకా సాగనంపాం.

ఇహ ఇద్దరూ వీధిన పడ్డారు.

మావయ్య బుజం మీద చిన్నమూట– చేతిలో లాంతరు చేతికర్ర.

'ఆమూట ఇటివ్వు నేతెస్తా–' చెయ్యి జావుతూ అంది అత్తయ్య.

'నేనివ్వను– ఇది నా వాయనం– ప్రత్యేకం ఇచ్చారు'

'ఇచ్చార్లే పోతుపేరంటాలివి వచ్చావని– మూటజారితే మట్టిపాలవుతాయ్'

'ఏమీ అవవు– ఇదిగో ఇంటికెళ్ళాక మళ్లీ తిరకాను పెట్టకు. నా వాయనం నాదే. ఇప్పడే చెబుతున్నా' అడ్డం తిరిగి నిలబడి పేచీకి దిగాడు మావయ్య.

'రాత్రివూట అన్ని శనగలు తింటే...'

'అవి నా స్వార్జితం– నా హక్కు భుక్తం– నీ జోక్యం సహించను–' మావయ్య సుస్పష్టంగా చెప్పాడు.

'సరే పద– ముందు ఇంటికి జేరనీ– ఇంత రొష్టు మనిషిని నే భరించలేదు బాబూ'

'అటక ఎక్కించి నిచ్చెన లేశావే– నిన్ను యీ జన్మకి నమ్మాలని వుందీ!'

'శ్రావణశుక్రవారం వూటా వీధిలో పంచాయితీ పెడతావా– నీవల్ల

పేరంటంలో నానామాటలూ అని నవ్వారు. నా ఓపిక అయిపోయింది. ఇదిగో ప్రతిదానికీ నామీద ఒంటికాలిమీద లేచావంటే- అయిదుగురు బిడ్డల తల్లిని- ఏమనుకుంటున్నావో- కాకి చేత కబురుపెడితే రెక్కలు కట్టుకు వాల్తారు. దర్జాగా పల్లకీ ఎక్కించి తీసికెళ్తారు' అత్తయ్య కంఠంలో కోపం బాధ.

'ఓసోస్- సమయం వస్తే నన్నూ తీసికెళ్తారు పల్లకీలో- కాని శనగల విషయంలో రాజీ ప్రసక్తి లేదు' అన్నాడు తెగేసి.

పేరంటానికి వెళ్లిన సందడి మళ్లీ గూటికి చేరింది.

పందిరిమంచం మీద కూచుని సాతాళించిన శనగలు తిని రాగిచెంబుతో తులశి తీర్థం తాగి 'బుచ్చీ బావుందే' అన్నాడు తేనుస్తూ.

ఆవిడ ఊకొట్టింది ఆవలిస్తూ.

కిటికీలోంచి పందిరిమంచం మీద పడుతున్న వెన్నెల పట్టెల్ని తడుముతూ 'అమ్మీ చూశావా, వెన్నెల కొబ్బరి తురిమి అరబోసినట్టుందే'

'దాంతో ఇప్పుడు కొబ్బరి లౌజు చేయమంటావా ఏంటీ- పొద్దోయింది- పడుకో-'

'నిద్ర రావడంలే- మనసు ఇవాళ చిత్రంగా వుంది'

'కళ్లు మూసుకో- అదే వస్తుంది'

'మూతపడందే...'

ఆయన వాలకం చూసి ఆవిడ లేచి దగ్గరగా కూచుంది.

'సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం... తోడూ నీడా నాకు దొరికినంత గొప్పగా ఆ దేవుడికి కూడా దొరికి వుండవ్'

'అవన్నీ ఇప్పడెందుకూ?'

'ఎందుకో అనాలనిపిస్తోంది. నీకు ఆ దాక్షారం సమ్మంధమే కుదిరుంటే యీ వైభవం నాకు దక్కేదా? నీ బతుకు యిట్లా వుండేదా- పేదరాసి పెద్దమ్మలా... పాపం...'

'ఆ దాక్షారం లేదు ఎత్తుఫారం లేదు'

ఆ మాటకి అనుమానంగా ఆమె కళ్లల్లోకి చూశాడు.

'నిజం. మన కిష్టప్ప మీద ఒట్టు... ఊరికే నిన్ను ఉడికించడానికి అనడమే ఉత్తుత్తినే-'

ఆమె మాటకి మంచుకురిసిన తమ్మిరేకుల్లా వున్న ఆయన కళ్లు మెరిశాయి.

'మొండిఘటాన్ని లొంగతీయడానికే ఆ దాక్షారం- మాధవుడి మీద ఒట్టు అనుకున్నదీ అయిందీ ఒక్కటే సమ్మంధం. నాకు నగల మీద మోజు లేదు. అవి లేవన్న వెలితీ లేదు. నారాయణుడి సాక్షిగా చెబుతున్నా' అంది చేతిలో చెయ్యివేస్తూ.

'బుచ్చమ్మా! ఎంత చల్లటిమాట చెప్పావే' అంటూ హాయిగా ఊపిరి పీల్చాడు.

అదే ఆఖరి మాట. అదే చివరిశ్వాస.

తెల్లటివస్త్రంలా ఆయన దేహాన్ని వెన్నెల నిలువెల్లా కప్పింది.

కాకి కబురు అందుకుని ఐదుగురు పిల్లలూ రెక్కలు కట్టుకువాలారు.

పల్లకీ ఎక్కించి తీసికెళ్లారు తండ్రిని.

మనవల్లూమనవరాల్లూ అటువైపువాళ్లు ఇటువైపువాళ్ళు అంతా వచ్చారు.

'కంచంత బలగం వున్నా 'మీ ఇద్దరిదే యీలోకం' అన్నట్టు బతికారు' అనుకున్నారు అందరూ.

'ఇంక నాకు పొద్దుపోడవదు. చిలకంటే చిలకే- ఉడతంటే ఉడతే- కాదనే వాడెవడు? ఘడియారంలో పెద్దముల్లు రాలిపోయింది- ఇహ నాకు క్షణాలు కరువు అని అత్తయ్య గోడుగోడున ఏడ్చింది.

పెరటితోట తల వాల్చింది- మహారాజ పోషకుడు మరి లేడని.

నాలుగురోజులదాకా ఆ యింటి చాయలకు వెళ్లలేకపోయాను. మావయ్య వేసిన తేగు పాతరలా ఎన్ని జ్ఞాపకాలో..

అలవాటుపడిన కాళ్ళు అటే లాగేస్తున్నాయి. వెళితే అత్తయ్య ఒక్కతే కుంకుడుచెట్టు కింద కూచుని వుంది.

నన్నుచూసి ఒక్కసారి బావురుమంది. నన్ను దగ్గరగా కూచోపెట్టుకుంది. నాకేం మాట్లాడాలో తెలియదు కాసేపటికి ఆవిడే తెప్పరిల్లింది.

'అబ్బీ! నీతో నిజం చెబుతున్నా- నేను ముందు రాలిపోతానేమోనని క్షణ క్షణం భయపడి చచ్చేదాన్ని. ఇవుడు నాకు పెద్ద బరువు తీరిందిరా-'

నాకు అత్తయ్య మాటలు విడ్డూరంగా తోచాయి.

'నేముందు పోతే పసువుకుంఖాలు మిగిలేవేమో గాని ఆ జీవుడు ఎంత అవస్థ పడేవాడో నాకు తెలుసు. పైనున్న భగవంతుడికి తెలుసు. ఒరే- పచ్చటి చెట్టుకింద కూచుని చెబుతున్నా- 'దేవుడా ఈ మనిషిని తీసికెళ్లు- ఆనక నా సంగతి చూడు' అని రోజూ దణ్ణం పెట్టుకునేదాన్ని. మొగుడి చావు కోరుకునే వెర్రిముండలుంటారా అనుకోకు. వుంటారు. నాకు మీ మావయ్యంటే చచ్చేంత ఇష్టంరా. ఆయన ముచ్చట చెల్లకపోయినా కోరిక తీరకపోయినా నా ప్రాణం కొట్టుకునేది.

అత్తయ్య చెబుతూంటే ఆఊ అనకుండా మౌనంగా వింటున్నాను. 'చీకటంటే భయం- ఉరిమితే భయం- మెరుపంటే భయం-నే వెన్నంటి వుండకపోతే ఎవరు ధైర్యం ఇస్తారు! అర్ధరాత్రి వూట ఆకలేస్తోందని లేచి కూచుంటే ఆవిరి కుడుములూ కందట్లూ పొంగరాలూ ఎవరు చేసి పెడతారు? పిలిస్తే పిలకెత్తే పిచ్చి వెర్రికోరిక లెవరు తీరుస్తారూ? కొడుకా- కోడలా- మనవడా- దేవుడా? నేనన్నది కరెక్టా కాదా?'

'.........'

'ముచ్చులా మాట్లాడవేరా?' అని చిరాకుపడి-

'అబ్బాయ్! సై అంటే సై, నువ్వంటే నువ్వనుకోడమే గానీ అరమరికలూ తెరమరువులూ ఎరగం- మేం మొగుడూ పెళ్లాలన్నది ఎప్పుడో... అప్పుడే పెళ్లిపల్లకీలోనే మర్చిపోయాం'

అత్తయ్య మాటుకి అర్థం కానట్టు చూశాను. ఆవిడ పెదాలమీద చిన్న నవ్వు మెదిలింది.

'ఏమైందంటే... లగ్గం కాగానే మమ్మల్ని పల్లకీలో ఊరేగిస్తూ అమ్మవారి గుడికి తీసికెళ్తూంటే- దారిమార్గంలో తన మధుపర్కం కొంగుకి ముడేసి వున్న మూట విప్పి పిడికెడు వేరుశనక్కాయలు నా దోసిట్లో పోశాడు. నా ఒల్లు ఝల్లుమంది. గుండెతీసి యిచ్చినట్టనిపించింది. 'తినుతిను.. బావుంటాయ్. కాలక్షేపానికి ఉంటాయని తెచ్చాను' అన్నాడు. ఇంకా మీసమైనా రాలేదు- యీ అబ్బాయికి ఎంత ధైర్యం- అనుకున్నా- ఓం ప్రథంగా మా సావాసం అక్కడే మొదలైంది. వీడెవడో మంచివాడే. పంచుకుతినే రకం అని గురి కుదిరింది. డెబ్బై ఏళ్లు అయినా పల్లకీలో దొంగచాటుగా తిన్న శనక్కాయల రుంచి ఇప్పటికీ నా నాలిక మీద వుందిరా-' చిరునవ్వు చెమర్చినట్టయింది.

ఒకసారి గాఢంగా శ్వాస పీల్చి నిబ్బరించుకుంది అత్తయ్య. 'ఎక్కడెక్కడో వున్న పిల్లల్ని పచ్చటి చెట్లల్లో చూసుకోడం నేర్పించాడు. మీ మావయ్య ఇన్నేళ్ల సావాసంలో కావల్సినన్ని కబుర్లు చెప్పాడు. ఉత్త పోచుకోలు కబుర్లు కాదు. బతుకు బరువు తగ్గించే ముక్కలు. నేను కాసే వూసే ప్రతి చెట్టులోనూ మీ మావయ్యని చూసుకోగలను. లక్కా బంగారంలా కలిసిపోయాం. బంగారం హరించింది. ఇదిగో ఈ లక్క ముద్ద మిగిలంది. ప్రమిద లేని వత్తి ఎన్నాళ్లుంటుంది! నా విస్తళ్ళు అయిపోగానే నేనూ...' ఎక్కిళ్ళు వినిపించాయి.

'ఇన్నీ చెప్పి మరి మళ్లీ ఎందుకు ఏడుస్తావ్' అని గసిరాను.

అత్తయ్య ఉలిక్కిపడి నాకేసి చూసి-

'మరి బతుకంటే అదేరా బదుద్ధాయ్' అని బోసిగా నవ్వింది.